

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 1.

V Gorici, dne 1 januarja 1925.

Leto III.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. Posamezna številka 1 liro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
Giovanni šte. 6., I. nadstr.

Uvodna beseda ob novem letu.

Z današnjo številko stopa naš list v tretje leto svojega obstanka. List je začel izhajati mesto predvojnega »Primorskega gospodarja«, ki ga je izdajalo Goriško kmetijsko društvo. Pridobil si je z dosedanjim delom spoštovanje in uvaževanje pri vseh gospodarskih slojih med našim ljudstvom. Zanimanje za list raste, kar nam dokazujejo vedno se oglašajoči novi naročniki. To nas podžiga k nadaljnemu delu, da list razširimo in izpopolnimo.

Ni lahek v današnjih dneh ta posel. Število slovanskega izobraženstva je v naših pokrajinah na sploh jako malo, a še bolj pičlo je število onih naših razumnikov, ki pišejo v liste. Za to pa morajo oni, ki imajo dobro voljo in plemenit namen, pomagati ljudstvu, ga učiti o napredku gospodarstva drugod, seznanjati ga z novimi gospodarskimi načeli, dajati mu praktičnih nasvetov za gospodarsko udejstvovanje, toliko več žrtvovati. Z zadoščenjem povdarjamo, da se je posrečilo zbrati v krog sotrudnikov našega lista lepo četo raznih naših strokovnjakov, in tudi takih, ki sicer niso naše krvi, a ki živijo med našim ljudstvom, katere mu hočejo pomagati s svojim znanjem.

Za to smo uverjeni, da bo list v bodoče še popolnejši, kakor v preteklem letu. Poročal bo o vseh zadevah, ki se našajo na naše gospodarsko udejstvovanje, v prvi vrsti pa o predmetih, ki morajo živo zanimati našega poljedelca, posebno pa živinorejca. Izražene želje od strani naročnikov bomo upoštevali. Vabimo vse, da nam svoje misli glede vsebine lista redno sporočajo. Tako se bo list

lažje spopolnjeval in bo pisan v zmislu potreb naročnikov. Brez takega sodelovanja pa je listova naloga težavnejša.

Ne maramo se hvaliti, a v zadoščenju nam je, da so članke iz našega lista ponatiskovali v preteklem letu razni slovenski listi pri nas — tudi taki, ki nam niso naklonjeni — kakor tudi ljubljanski listi v Jugoslaviji.

List bo izhajal tudi nadalje v dosedanjih obliki na 20 straneh, ker pogajanja za združitev listov niso uspela. Naročnina 10 lir za list takega obsega je naravnost malenkostna. Za to pričakujemo, da bodo vsi naročniki izpolnili svojo dolžnost. Pa ne le to, mi moramo letos doseči, da vsak stari naročnik pridobi vsaj enega novega, tako da ne bo slovanske vasi v državi, ki bi ne štela vsaj nekaj naročnikov. Mnenja smo, da bi moral imefi naš list vsak slovanski gospodar, le tako bomo dosegli svoj namen, le tako bi bile žrtve poplačane. A ne le naročnik, temveč tudi zvest čitatelj našega lista bi moral biti vsak gospodar. Čitati bi ga moral in ravnati se po njegovih naukih. Izgovora, da ni časa za čitanje, ne priznavamo. S takim izgovorom hočejo nekateri le prikriti svojo lenobo in nemarnost. Zakaj bi tega ne povedali, ko je resnica!

Z iskreno željo, naj bi Bog dal v novem letu le veselje in srečo našemu ljudstvu, vabimo vse naše razumnike in gospodarje na sodelovanje in naročbo. Ne le uredništvo, tudi sotrudniki in naročniki nosijo odgovornost za dobroto lista.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

Splošna gospodarska vprašanja

Gorkič France:

GLAVNI PREDPISI O DELITVI SKUPNIH ZEMLJIŠČ

V svojem članku »O delitvi skupnih zemljišč« v lanskem Gospodarskem vestniku sem v velikih obrisih naslikal, kako so ta zemljišča nastala in kdo je upravičen deležnik na skupnem vžitku. Omenil sem, da ono, kar je v tem pogledu veljalo prej, velja še vedno tudi sedaj; nobena delitev se ni izvršila in se tudi v bodoče ne bo smela izvršiti, dokler ni povsem točno in na nedvomen način ugotovljeno, kdo je upravičen deležnik.

Predpisi, po katerih se pri delitvi postopa in ki veljajo za bivšo goriško deželo ter za priključeni del kranjske in koroške pokrajine so v glavnem sledeči:

Vse delitve skupnih zemljišč se morajo izvršiti ali urediti po tozadevnih določbah deželnih zakonov, ki veljajo za dotične pokrajine. Z delitvijo se odstavi deleži prej skupnega zemljišča deležnikom v popolno last in svobodno posest.

Koliko vrst delitev je?

Delitev more biti splošna, nadrobna ali poedina. Splošna delitev skupnih zemljišč je njih delitev a) med bivšimi gosposkami na eni in občinami ali bivšimi podložniki na drugi strani (pri nas je to že skoro povsod izvršeno), b) med občinami in občinskimi oddelki (tudi takih slučajev je malo več pri nas), c) med občino ali občinskim oddelkom na eni in skupino posestnikov hiš s posebno ustavnostno pravico, s skupino kmetov itd., na drugi strani (i to pride le redko v poštev v naših krajih) in č) med eno ali več poljedelskimi skupinami (večinoma že izvršeno).

Nadrobna delitev je nadaljna delitev skupnega deleža, ki je nastal pri splošni delitvi, ali pa delitev skupne zemljiške posesti sploh med posamezne upra-

vičene deležnike. In ti slučajih prihajajo skoro edino pri nas v poštev: posamezne skupine gospodarjev imajo pravico do vžitka na skupnem zemljišču in le med nje se mora zemljišče razdeliti.

Poedina delitev je oddelitev in izločitev enega ali več soupravičencev do skupnega zemljišča, dočim ohranijo drugi soupravičenci še nadalje svojo skupnost. Tudi teh slučajev imamo v praktičnem življenju v naših krajih le malo. Sem bi lahko prištevali one slučaje, ko so bile hiše posameznikov zidane na skupnem zemljišču, vknjiženem na ime občine, in jih je vojna vihra porušila. Lastniki takih stavb so morali napraviti precej potov, da so jim oblastva priznala povsem izjemno lastninsko pravico do dotičnega kosa zemljišča, ker drugače bi ne prišli do odškodnine.

Pomen delitve.

Pri ureditvi skupnih vžitnih pravic se morajo upoštevati in uveljaviti posebne navade in razmere, ki vladajo v vsakem posameznem slučaju. Z ureditvijo se a) odločijo deleži, po katerih si morajo posamezni upravičenci deliti med seboj skupni vžitek, ki se poraja od časa do časa (paša, sekanje drv, pobiranje stelje, košnja sena itd.), ali pa b) se ugotovijo že obstoječe vžitne pravice in to po obsegu, kraju in načinu njih rabe, kakor tudi po času, trajanju ali meri njih uživanja.

Katera zemljišča so skupna?

Pod skupnimi zemljišči v zmislu še veljavnih predpisov razumemo sledeča zemljišča: a) glede katerih obstojajo skupne posestne in vžitne pravice med bivšimi gosposkami in občinami, ali bivšimi podložniki, kakor tudi med dvema ali več občinami, b) ki jih skupno (ali tudi menjalno) uživajo vsi ali le nekateri občani, eden ali več občinskih oddelkov, soseske, skupine kmetov itd., na podlagi svojega osebnega ali s posestvom odno-

sno s hišo združenega deleža. Pri tem naj omenim, da spadajo v to vrsto izrecno tudi ona zemljišča, ki so se prej skupno vživala, pa so prošla vsled fizične razdelitve v osebno last in posest, ako ni bila delitev dovoljena od pristojnega oblastva (prej deželni odbor oziroma krajevni komisar za agrarne operacije), in ako delitev ni vpisana v zemljiški knjigi. Takih zemljišč je v deželi mnogo. Po nekod so skušali priti potom tožbe vsled priposestevovanja do vknjižbe lastninske pravice, a ni šlo, ker redni sodnik ni pristojen za razsojanje te vrste sporov, da si zakon izrecno pravi, da ostanejo nedotaknjene pravice, ki si jih je kdo pridobil vsled priposestevovanja. Zadevo more urediti le pristojno oblastvo, ki je vsled kr. odloka z dne 22. maja 1924 št. 751 krajevni komisar za ureditev običajnega prava, ne pa redno sodišče. Ona obč. zemlji-

šča, ki spadajo k osnovnemu premoženju občine, ki pa jih ne vživajo občani neposredno, marveč jih občine izkoriščajo v prilog občinskemu premoženju s tem, da jih dajejo v zakup ali kako drugače, se ne prištevajo med skupna.

Kaj je skupno vživanje?

Pod skupnim vživanjem zemljišča razumemo: a) skupno uporablanje sveta za vsako obdelovanje ali za pašo, b) skupno pridobivanje trave, trstja, lesa, listja, rušine, stelje, šote, itd. Pri tem ni razlike, če vživanje ni enakomerno, temveč različno po obsegu, času in načinu rabe ali pa po vživalnih deležih. Na zahtevo enega deležnika se more s privolitvijo oblastva sprejeti v delitev tudi le temu izključno pripadajoče zemljišče, le da je to koristno za povoljno razdružbo skupnosti.

(Nadaljevanje v prihodnji številki).

Zadružništvo

Zadružna zveza v Trstu:

TRETJI ZADRUŽNI TEČAJ.

V soboto, dne 20. decembra 1924 se je zaključil tretji zadružni tečaj, ki ga je priredila Zadružna zveza v Trstu. Potrebe takega tečaja ni treba tukaj posebej poudarjati. Zadostuje že samo dejstvo, da je bil ta v kratki dobi štirih let tretji tečaj, ki ga je priredila Zveza in da je bilo tudi letos več prosilcev zavrženih, ker je bilo število udeležencev že itak preveliko. Da ima tak tečaj, ki je edini svoje vrste, kajti povsem se razlikuje od tečajev, ki so jih prirejale Zadružne zveze, pri katerih so bile do konca vojne včlanjene naše zadrugе, tudi pravi uspeh, o tem pričajo najboljše udeleženci prvih dveh tečajev, ki so sedaj že nastavljeni in ki, uporabljajoč vso ono potrebno znanje, ki so si ga pridobili na tečaju, samostojno in docela pravilno lahko opravljajo vse delo v raznih podeželskih zadrugah.

Tečaj je pričel 10. novembra 1924 in je trajal celih šest tednov. Poučevalo se je po šest do sedem ur na dan. Učili so se sledeči predmeti: zadružništvo, zadružno knjigovodstvo, računstvo, zakonodaja, dopisovanje, poljedelstvo, živinoreja in mlekarstvo. Predavali so sledeči gospodje: Dr. L. Čermelj, Dr. M. Kajin, inž. P. Klenovar, prof. V. Mirk, inž. A. Podgornik in Dr. M. Vratović.

Sprejetih je bilo 40 priglasičencev in sicer 34 gospodov in 6 gospodičen. Do konca tečaja je ostalo 37 udeležencev. Od teh je dovršilo tečaj s prav dobrim uspehom 17, z dobrim 16 in z zadostnim 4. Uspeh je zelo dovoljen, zlasti, ako se pomisli, da je imela večina udeležencev samo ljudskošolsko izobrazbo in da je večina že pred dolgimi leti zapustila šolske klopi.

Večina udeležencev je bila tudi letos iz Istrske pokrajine, kjer je potreba največja. Iz te pokrajine jih je bilo namreč 17, iz Tržaške pokrajine 14, iz Furlanske 3, iz Reške 3.

Po starosti je bilo do 20. leta 10, med 20. in 25. letom 13, med 25. in 30. letom 8, od 30. leta dalje 6.

Samo ljudsko šolo je dovršilo 23 udeležencev, nekaj razredov nižje srednje ali sorodne šole 2, vso nižjo srednjo šolo ali sorodno šolo 10, učiteljske 2.

Tečaj se je zaključil s prijateljskim večerom pri Sv. Jakobu, katerega so se udeležili poleg udeležencev tečaja odborniki in predsednik nadzorništva Zadrugne zveze ter predavatelji. Gospod poslanec Dr. Wilfan je opravičil svojo odsotnost, ker radi bolezni, žal, ne more še iz hiše. Predsednik Zveze Dr. Agneletto je v svojem govoru na prisotne poudarjal važnost zadrugne ideje, pomen zadrugnih ustanov za naše ljudstvo in svrhu zadrugnih tečajev, katerim posveča Zveza svojo največjo skrb. Vodja tečaja Dr. Čermelj je pojasnil ustroj tečaja, omenjal uspehe dosedanjih tečajev, sodeč po uspehih, ki so jih imeli udeleženci prvih dveh tečajev v praktičnem življenju in poročal o tretjem tečaju. Nato je porazdelil spričevala. V imenu udeležencev sta se zahvalila v slovenskem jeziku g. Kranjc, v hrvatskem jeziku g. Velan in sta zagotavljala, da bodo gotovo vsi udeleženci imeli tečaj v najlepšem spominu in da bodo nauke, ki so jih tukaj dobili, s pridom skušali uporabiti v korist našega naroda. Zapeli so še naše lepe narodne pesmi in razšli so se nato v najlepšem razpoloženju.

Kozman Avgust:

OMEJENO IN NEOMEJENO JAMSTVO PRI ZADRUGAH.

Naš človek gre k posojilnici, da najme posojilo in se vpiše za člana, zopet gre in se vpiše v pridobitno zadrugo, ali gre in se vpiše v konsum, ki deluje na zadrugni podlagi.

V zadnjem času se pri nas ustanavljajo različne nove zadruge, kar je sicer hvalevredno in razveseljivo, in naši ljudje pristopajo k tem zadrugam navdušeno in v velikem številu. Tako rastejo člani zadrugniki vsak dan.

Žal, pa se naši ljudje po večini malo, ali recimo, premalo brigajo za notranji ustroj zadrug. Ko pristopajo, se skoro nikdar ne vprašajo, kakšna je zadruga in nikdar se ne zanimajo za pravila.

Da ne pozna naš človek ustroja zadrug in pravil, ni njegova krivda. Tudi ni krivda zadrugnih delavcev, da so ta važna vprašanja ostala ljudstvu nepojasnjena, kajti le ti so že mnogo o tem pisali in predavali. Glavni krivec je različnost ustroja naših zadrug. Te različnosti pa zopet niso krivi ustanovitelji. Zadruge so se ustanovljale in se ustanavljajo v različne svrhe in v različnih doobah, ter pod različnimi vplivi. Tako je prišlo, da se vsled tega ustanavljajo in so se ustanovljale na različnih podlagah in na podlagi različnih pravil, kljub temu, da morajo vsa pravila odgovarjati predpisom zadrugnega zakona.

Skoro vsaka zadruga ima svoja pravila, prikrojena, seveda v okvirju zakona, potrebam namena, za katerega je bila ustanovljena. Tedaj se ne smemo čuditi, če pristopajoči član ne pozna, ne ustroja, ne pravil zadruge.

Pregovor pa pravi: »Previdnost je mati modrosti.« In res je tako. Kajti poznejše jadikovanje in sumničenje ne zaleže nič. Ko kdo pristopi k zadrugi, ali jo ustanavlja, mora biti zelo previden. S tem pa nočemo vzbuditi malodušja ali črnogledstva. Baš nasproten je naš namen. Vzbuditi hočemo med našim ljudstvom in posebno v njegovih širših slojih zanimanje za celotno upravo, zanimanje za vzgledno vodstvo naših zadrug in za dejansko udeležbo našega ljudstva pri zadrugnem delu, kajti zadrugništvo je prva stopnja na poti osamosvojitve kmeta in delavca, malega obrtnika in duševnega delavca, sploh osamosvojitve širših plasti našega naroda na gospodarskem polju in za rešitev ljudstva iz krempljev oderuštva in velekapitala.

Zadrugništvo zahteva pa, razum previdnosti posameznih njegovih članov, tudi znanja in zanimanja vsakega posameznega člana. Ni dovolj, da poznajo njega ustroj in bistvo le voditelji in oni

člani zadružniki, ki so slučajno načelniki ali nadzorniki pri naših zadrugah. Poznati ga morajo vsi, ki pridejo z njim kakorsizebodj v dotiko. Čim več članov zadružnikov bo poznalo bistvo in ustroj zadružništva in pravila posameznih zadrug, tem večji in lepši uspeh bo dosežen na tem velevažnem polju.

Ker nam bo dana prilika v tem listu še večkrat razpravljati o nujnih vprašanjih zadružništva, se za danes omejimo le na jedno točko: na pravila, in sicer na glavno točko pravil, ki je različna pri naših zadrugah, t. j. na razliko med zadrugo z omejenim in neomejenim jamstvom.

Zadružni zakon z dne 9. aprila 1873, ki je do danes še vedno v novih pokrajinah v veljavi, razlikuje v posebnih odstavkih: zadruge z omejenim jamstvom in zadruge z neomejenim jamstvom.

Zadruga z omejenim jamstvom.

Omejenji zakon pravi: Vsak član zadruga z omejenim jamstvom ne jamči za zadružne obveznosti, v slučaju konkurza ali likvidacije, samo s svojimi deleži, temveč tudi še v jednim nadaljnjim enakim zneskom, v kolikor ne določajo pravila višjega jamstva.

Primer: Po pravilih znaša delež 20 lir, jamstvo pa še enkrat enak znesek.

Član ki pristopi k zadrugi podpiše pristopnico in vplača jeden delež po 20 lir. V slučaju konkurza ali likvidacije in

če zadrugino premoženje ne dosega zadružnih obveznosti (dolgov), izgubi član najpreje vplačani delež 20 lir. In če še to ne zadostuje v kritje vseh zadružnih obveznosti, nadaljne zneske do visokosti nadaljnih 20 lir. Tako da lahko izgubi 40 lir. Več pa ne more izgubiti, ker ni za več kot toliko jamčil.

Zadruga z neomejenim jamstvom.

Zakon pravi: Člani zadruga z neomejenim jamstvom jamčijo za vse zadružne obveznosti v slučaju konkurza ali likvidacije, kolikor ne zadostuje zadrugino imetje, solidarno s celim svojim premoženjem.

Primer: Delež znaša 20 lir. Član, ki pristopi k zadrugi podpiše pristopnico in plača delež v znesku 20 lir. V slučaju konkurza ali likvidacije, in če ne zadostuje zadrugino premoženje za kritje vseh obveznosti, izgubi član najprvo vplačani znesek 20 lir in, če ta znesek ne zadostuje, mora plačati nadaljne zneske do visokosti vrednosti celega njegovega premoženja. To se pravi, da gre njegovo premoženje na boben. Ker pa nekateri člani imajo manjša posestva, drugi zopet večja, navadno razdeli likvidacijski odbor zadrugino izgubo, t. j. zadružne obveznosti sorazmerno po gospodarski jakosti posameznih članov. Le v tem slučaju je mogoče, da ne zadene nesreča z vso krutostjo ubogega člana in da ga ne uniči popolnoma.

Ž i v i n o r e j a

Dr. Aldrighetti Faust:

RAZMERE V ŽIVINOZDRAVNIŠKEM OKROŽJU GORIŠKE OKOLICE.

Prevedel Gorkič France.

V živinozdravniško okrožje ožje goriške okolice spada deset občin, v katerih prevladuje reja *sivo-rujave švicarske pasme*. V zmislu deželnih zakonov iz leta 1903. in 1913. o pospeševanju govedoreje, je bila ločniška županija dolžna gojiti *rdeče lisasto furlansko pasmo*. Se-

daj pa je tudi ta občina dobila dovoljenje od pokrajinske živinorejske komisije, da sme imeti dva bika *sivo-rujave pasme*, pod pogojem, da se za krave druge pasme rabijo furlanski biki iz Šlorencaj pri Moši. Rečemo lahko torej z mirno vestjo, da se v vseh desetih občinah gojile *sivo-rujava švicarska pasma*. Te občine so: Štandrež, Sovodnje, Miren, Bilje, Vrtojba, Šempeter, Solkan, Podgora, Števerjan in Ločnik.

Nameravam sprva opisati sedanje razmere živine okrožja z živinorejskega

stališča in preiti še le potem na razpravljanje razmer iz žvinozdravstvenih vidikov. Pri tem zasledujem namen pokazati, katera sredstva naj se uporabljajo, da se žvinozdravje izboljša in da se žvina obvarje pred navadnimi in kužnimi boleznimi.

Znano mi je, da je sivo-rujava pasma vpeljana tudi v Brdih, v kanalskem okraju, na banjski in trnovski planoti ter na Krasu. Radi tega bom skušal dati svoji razpravi bolj splošen značaj, da bodo mogli nasvete in navodila uvaževati tudi ti kraji in da bo tako čimveč naročnikov »Gospodarskega vestnika« moglo z zanimanjem čitati moja izvajanja.

Novodobno žvinozdravstvo uči, da mora vsaka pokrajina, ki resno namerava izboljšati kakovost svoje žvine, zadostiti v mejah možnosti sledečim zahtevam:

1. pridelati zadostno množino piče;
2. strogo izbirati bika z ozirom na vpeljane pasme;
3. umno vzgajati teleta;
4. umno oskrbovati in zadostno kramiti.

Razmotrivajmo na kratko prvo točko!

V naših, kakor tudi v mnogih drugih krajih, grešijo žvinozdravci veliko, ker zahtevajo vse od pasme, in polagajo le malo ali nič pažnje na jasli. Mnogo izmed njih trmasto vztraja pri tem, da drži več repov v hlevu, kakor jih more prerediti s pridelkom sena z lastnega gospodarstva. Vsem tem kličem v spomin neki star, a moder pregovor, ki slove: »krava pri gobcu molze« in še neki drugi, ki pravi: *polne jasli, poln hlev*. Uvažujejo naj, da dobro rejena žvina stane, a mnogo več stane slabo rejena žvina. Res je, da je pridelek piče odvisen od raznih vplivov: od kakovosti zemljišča, od solnca, deževja, podnebja, vetra, a res je tudi, da more človek mnogo vplivati na izpremembe v tem pogledu v svojo korist in sicer: z osuševanjem, preoravanjem in brananjem, gnojenjem, namakanjem in z izbiro dobrih semen.

Ako bi se vsa ta sredstva resno začela uporabljati, bi znašal pridelek sena v vipavski dolini mnogo več, tako bi bilo tudi na Krasu, in enak uspeh bi imeli lahko na banjski in trnovski planoti. O Brdih vemo, da preživljajo danes resno krizo, ker vinski in sadni pridelek se ne more z ono lahkoto spraviti na trg in v denar, kakor pred vojno. Radi tega bodo tudi Brici morali posvečati več pažnje dvema drugima pridelkoma: murvinim nasadom za rejo sviloprejke in travnikom za žvinozdravje. V vseh teh krajih se pojavlja torej jako važno vprašanje: kako izboljšati govedorejo in kako dvigniti pridelek sena? In vse to mora človek sam pretuhitati, ker so povsod drugod naravne razmere snovanju človeka več ali manj nasprotno, le v vipavski dolini je tozadevno nekoliko boljše.

Prehajam na drugo točko: *stroga izbira bikov z ozirom na vpeljano pasmo*.

Že spočetka sem omenil, da se redi v našem okrožju predvsem sivo-rujava pasma, ki izvira iz švicarske rujave pasme. Prvotna domovina te pasme je v krajih blizu štirikantonskega jezera v Švici, od koder se je že pred davnim časom razširjala prvotno v vzhodnih in srednjih švicarskih pokrajinah, potem v Nemčijo, v Avstrijo in severno Italijo. V teku stoletij so se razvile iz nje razne stranske pasme, ki so si polagoma pridobile tako trdne oblike in značaj, da s polnim pravom zaslužijo označbo pasma. Tako v Nemčiji vürtenberška in bavarška (algajska) pasma, v Avstriji tirolska, gorenjoinodolska in adizkodolska pasma. Tirolska pasma ima dve vrsti: severno (kraji krog bregenskega gozdovja), ki je bolj nizka in jako mlečna, in južno, ki je razširjena na Predarelskem, posebno v montafonski dolini, vsled česar se označa tudi kot montafonska pasma. Ta poslednja je večja in podobna po obliki in barvi dlake sivo-rujavi švicarski pasmi.

Gorenjoinodolska pasma se goji v gorenjem delu doline Ina in je podobna severni tirolski. Adizkodolska pasma

(tako imenovana po reki Adiži) ima dve vrste: moltensko (v dolinah Sole ter v flemški in nonski dolini) in rendenska (v sarskih in kjeških dolinah). Druge vrste rujave pasme se nahajajo v dolinah Ošole v novarski, v komski in bergamški pokrajini ter na brešiških in veronskih planotah.

Na pobudo deželnega kmetijskega urada v Gorici, ki je začel poslovati leta 1907, se je še v istem letu začelo uvažanje bikov in krav iz Švice in s Predarlskega. To se je ponavljalo potem skoro vsako leto. In že v kratki dobi se je čutil ugoden vpliv uvažanja na domačo živino, ki ni imela prej nikake pasme in ki je le malo donašala. Na ta način se je uvedla enotna pasma lepe in donosne živine, kar so posebno pokazale razne predvojne razstave v Kanalu, Ajdovščini, Gorici, Komnu in Sežani, to je v krajih, ki so središča ozemlja, v katero se je uvedla rujava švicarska pasma. (Dalje.)

Ing. Podgornik Anton:

OB SKOTITVI PUJSKOV.

Pri svinjah traja brejost navadno 114 do 116 dni, včasih pa tudi lahko teden več ali manj. Ko se bliža skotitev, začne svinja trgati in znašati steljo skupaj in delati ležišče (gnazdo). Zato nastiljajmo svinji posebno zadnje dni pred skotitvijo obilno. Za nastiljanje uporabljajmo posebno ob tej priliki le dobro suho listje ali pa na kratko zrezano slamo. Kar s celo ali dolgo slamo ni dobro nastiljati. Še neokretni pujski bi se lahko v tako slamo zapledli ali zamotali in svinja bi jih lahko pohodila ali zmastila. Da svinja ne pritisne pujskov pri vleganju ob steno in jih ne zmasti, pritrđimo na steni kakih 15 cm ođ tal 15 do 20 cm široko desko. S takšno napravo zabranimo, da se svinja ne more vleči tik ob steni, pujski pa se lahko izognejo drugače neizogibnemu zmaščenju.

Svinje, ki so že imele mladiče, navadno lahko skotijo. Večjo pažnjo moramo posvetiti svinjam-prvesnicam, ki včasih težko skotijo in potrebujejo po-

sebne pomoči. Takrat moramo skušati s prigovarjanjem in lahkim gladenjem z roko po trebuhu, pripraviti svinjo do tega, da leže in obleži. Ako svinja med skotitvijo večkrat naglo vstane, jo ne smemo s kričanjem in silo zopet pripraviti do tega, da leže, temveč vedno le z lepim in prijaznim ravnanjem. Drugače se nam lahko zgodi, da začne ozlovoljena in prestrašena žival tekati kje in sem ter pohodi in zmečka mladiče, ki so se že skotili. Ako pujski morda nimajo pravilne lege in se je vsled tega bati težkega poroda, obrnimo se nemudoma do živinozdravnika ali do druge v tem pogledu res večše osebe, ki ima za take slučaje potrebno orodje. Zelo priporočljivo je, da si prasičjerejeji sami skupno nabavijo orodje za pomoč pri težkih porodih in se dajo poučiti po živinozdravniku, kako se praktično uporablja takšno orodje.

Ob skotitvi je potrebno, da osvobodimo vsakega pujska, ki se skoti, iz plodove mreže, da mu očistimo nosnice, da prežemo popkovo, ako se sama ne pretrga, jo razkužimo in podvežemo. Nato denimo vsakega pujska v dobro postlan hlevski kot ali še bolje v koš ali zaboj. Kmalu po dokončani skotitvi zadojimo pujske. Kakor znano, si poišče pri sesanju vsak pujssek vedno oni sessek, iz katerega je sesal prvokrat mleko. Zato je priporočljivo, da postavimo šibke pujske k prednjim (prsnim) seskom, ker v iste prihaja največ mleka. Boli krepke postavimo k srednjim, najbolj krepke pa k zadnjim seskom. Ako nam svinja skoti več pujskov nego ima seskov, je treba odvečne, umetno vzrediti, ako jih ne moremo podtakniti drugi plemenici, ki je v istem času skotila in ima manj pujskov, kakor pa seskov. Dasi je težko umetno vzrediti pujske, vendar je treba poskusiti, morda se nam le posreči. Za umetno vzrejo uporabljajmo zredčeno primerno toplo (37° C) kravje mleko, katero denimo v napajalnik za pujske, iz katerega lahko sesajo pujski mleko s pomočjo gumijevih seskov. Vsak prasičjerejec ali pa več prasičjerejev skupaj bi moralo imeti takšen napajalnik

za slučaj odvečnih pujskov ali pa za slučaj pogina svinje ob porodu, kar se žalobog le prevečkrat pripeti. Ako nimamo napajalnika, si lahko pomagamo najprej tako, da dajamo pujskom s kavino žličko mleko v gobček, dokler jih ne navadimo piti mleko iz plitve posode. Na to jih priučimo posamezno najprej, ako denemo v plitvo posodo nekoliko mleka in pritisnemo gobček ali rüce vsakega pujska v mleko in ga skušamo s tem prisiliti, da začne piti mleko. Ko se nam posreči doseči to, da pujsk pije mleko iz posode, potem že lahko računamo, da ga bo mogoče tudi vzrediti, drugače pa ne.

Ako se skotijo mrtvi ali morda le dozdevno mrtvi pujski, jih moramo skušati pripraviti k življenju najprej z umetnim dihanjem. V to svrho položi pujska na hrbet, primi ga za obe prednji nožici in ju vzdigni čez glavo, podrži ju trešnotek, na kar ju položi zopet k životu. Na to ju zopet vzdigni in zopet položi k životu, kar ponavlja tolikokrat, dokler žival ne začne pravilno dihati. Ako ostane umetno dihanje brezuspešno, potem šele odstranimo mrtvega pujska iz svinjaka. Mrtvega pujska ne smemo pustiti v bližini svinje, tudi ne zategadelj, da ga svinja sama ne požre. Tudi trebilo ali streb moramo iz istega vzroka takoj odstraniti. Vse takšne svinje, ki so enkrat požrle enega ali več mladičev, izključimo iz reje. Tudi preveč plašne ali ob skotitvi predivje svinje niso za rejo.

Včasih ne pusti drugače mirna in krotka svinja svojih mladičev sesati. Vzrok temu so največkrat preostri zobčki, ki jih imajo posamezni pujski in s katerimi povzročajo svinji bolečine, ko sesajo. Vsem pujskom z ostrimi zobmi moramo konce zob odščipniti z majhnimi kleščami.

— ip. —

SPLOŠNA PRAVILA O PLEMENITVI.

1. Uporablaj za pleme le takšne živali, ki imajo same veliko takšnih last-

nosti, kakoršne želiš imeti pri bodočih živalih ali potomstvu.

2. Uporablaj za pleme le popolnoma zdrave živali, ki so zdravih, krepkih roditeljev ter sploh zdrave rodovine, v kateri ni podedovanih napak. Ne zabi, da se napake roditeljev, praroditeljev in še starejših prednikov mnogokrat zopet pojavijo šele čez več rodov (povratek).

3. Upoštevaj pri čisti plemenitvi¹⁾ tudi vse znake dotične pasme.

4. Bodi pri križanju ali križatvi²⁾ posebno previden. Ne plemeni med seboj takšnih živali, ki so po svoji velikosti, po svojih oblikah ali po starosti in moči preveč različne.

5. Čimbolj podobne so si med seboj živali moškega in ženskega spola, ki jih plemeniš med seboj, v svojih lastnostih, tem bolj gotovo in hitreje se iste lastnosti podedujejo na mladiče ali potomce.

6. Računaj vedno s tem, da imata potemtakem oba roditelja (starec in starka) enak vpliv na kakovost potomstva.

¹⁾ O čisti plemenitvi govorimo vedno takrat, ako plemenimo med seboj živali ene in iste pasme, torej živali, ki so bistveno enakih lastnosti. Na primer: Plemenitev krave švicarske rjave pasme z bikom švicarske rjave pasme.

²⁾ Križanje ali križatev pa imamo potem, če plemenimo med seboj živali različnih pasem. Na primer: Plemenitev krave belanske pasme z bikom švicarske rujave pasme.

— ar: —

OSKRBA KOKOŠI — JAJČARIC.

Prav gotovo je le predsodek, ako se trdi, da perutninarstvo nič ne nese. Kokoš je prav tako pripravna, da dobro izrabí krmno, kakor vsaka druga domača žival. Seveda je tudi tukaj prvo pravilo, da primerno krmimo. Slabi vspehi v perutninarstvu pričajo vedno le o slabem krmljenju in slabem negovanju.

Število jajec, ki jih more kokoš znesti, je odvisno od jajčnika, ki sestoji iz 600 do 800 stanic, ki se polagoma pove-

čajo v jajca. Ker se pa stanice ne množijo, neha nesenje jajec, ko se izprazni jajčnik. Kokoš znese pri slabi krmi le 80 do 100 jajc na leto, pri dobri krmi pa 130 do 160. Iz tega sledi, da imamo lahko v 4 do 5 letih enako korist, kakor drugače v 6 do 7 letih; prihranitev krme je pri tem precejšnja.

Zraven tečne krme, v kateri je potrebna množina redilnih snovi, potrebuje kokoš tudi, da menjamo krmo od časa do časa. Kokoš žre vse, tako žre zrna, semena, zelenjavo, zuželke, črve in meso z enako slastjo. Zraven tega pa pobira s kljunom apnenec, pesek in majhne kamenčke. Ker nima kokoš nikakega zobovja, s kojim bi zmlela krmo, ga nadomesti želodec. Želodčeve stene se drgnejo ena ob drugo s precejšnjo silo ter zmlejejo in zdrobijo vse, kar pride med nje, pri čemur pesek in drobni kamenčki bistveno pomagajo.

Apno rabijo kokoši za napravo kosti in jajčjih lupin. Dajati je radi tega zapratim kokošim drobce zidnega ometa in fin pesek, med krmo pa zdrobljene kosti ali pa krmsko kostno moko za napravo kosti. Apno lahko nadomestimo z drobno zdrobljenimi jajčnimi lupinami. Ako bi lupin ne zdrobili, bi se kokoši navadile žreti jajca.

Da kokoši dobro nesejo, je potrebno, da jih začnemo dobro krmiti že pred začetkom nesenja. Pazimo posebno na to, da dajamo zrnato hrano, da se jajčnik dobro razvije in da postane žival bolj težka, ker telesne beljakovine pridejo deloma v jajca. Primerno in ceno

krmimo kokoši, ki nesejo, ako jim dajamo zrnje, otrobi, krompir in mesne odpadke ali pa mesno moko. Za 10 kokoši zadostuje na dan četrta kg ječmena, četrta kg rženih otrobov, četrta kg krompirja in 50 g mesne moke. Pri tem je najbolje, da krmimo zrnje samo zvečer, ker ga kokoši radi težje prebave čez noč bolj popolno prebavijo. Ostalo krmo pa najbolje dobro zdrobimo in zmešamo skupaj in damo kokošim zjutraj in opoldne.

Krompir, ki je ravno kuhan, naj se zdrobi v vročem stanju in takoj zmeša z otrobi in drugimi pridatki. Mešanica pa naj ne bo nikdar tekoča, temveč vedno v obliki goste kaše. Odpadke zelja in zelenjave je tudi dajati kokošim, ker nadomestijo kokošim zeleno krmo.

Zraven krme je neobhodno potrebno tudi sveža, čista voda. Ako trpijo kokoši žeje, ali pa če dobivajo pokvarjeno slabo vodo, je to lahko vzrok raznim boleznim.

Posoda za krmljenje in vodo se mora redno in temeljito snažiti.

Kurnik mora biti pozimi topel, poleti pa hladen, potem suh, zračen in brez prepriha ter snažen. Vse palice pri gredelju naj se napravijo v enaki višini in v primerni razdalji ena od druge. Palice naj imajo širokost 4 cm, gornji rob palic naj bodo zaokroženi. Gredelj moramo od časa do časa dobro osnažiti; ako je potrebno, naj se tudi dobro zmije z lušom. Če so palice pretenke, potem na njih kokoši le težko čepijo in slabo počivajo. — Gospodinje! Ravnajte se po teh navodilih!

Mlekarstvo

Ing. Podgornik Anton:

RAVNANJE S SIRIŠČNIKOM, NAMENJENIM ZA DOBIVANJE SLIŠČA.

Za sirjenje mleka v sirarnah uporabljamo sirišče, ki ga dobivamo največ le iz želodca mladih domačih prežvekov:

cev (telet, ovčjih in kozjih jagnjet). Želodec prežvekovalcev ima štiri oddelke. Ti so: vamp, kapica, prebiralnik ali detvetogubnik, siriščnik. Za dobivanje sirišča prihaja le siriščnik v poštev. Ostali trije oddelki so v tem pogledu za nas brezpomembni. Siriščnik je znotraj prevlečen po takozvani sluzni koži ali sluz-

nici, ki je gubasta. V tej sluznici so siriščne žlezice, iz katerih se izločuje sirišče, ki ima to lastnost, da nam usiri mleko. Da bo mogoče dobiti iz siriščenika oziroma iz siriščnikoye sluznice pri uporabi čimveč dobrega in zdravega sirišča, ravnaj s telečjimi siriščeniki, iz katerih se da dobivati najboljše sirišče, sledeče: Pred vsem upoštevaj, da dajo najboljše siriščenike in sirišče le zdrava, 3 do 4 tedne stara teleta, ki so dobivala ali sesala ves čas izključno le celo sladko mleko. Kakih 10 do 12 ur pred zakolom ne pusti teleta nič več sesati. Zakolji torej le tešča teleta, ker v siriščenikih teščih telet je največ sirišča. Tudi je z izpraznitvijo hrane iz takšnih siriščenikov prav malo dela. Takoj po zakolu odreži siriščenik čimprej proč od prebiralnika in tankega črevesa. Primi na to siriščenik trdno z levo roko pri onem koncu ali delu, ki se je pred odrezanjem držal prebiralnika. Z desno roko pa izzemaj iz siriščenika popolnoma vso hrano, ki je v njem in ki odide iz njega pri odprtini, ki je nastala pri odrezanju siriščenika od tankega črevesa. Med izžemanjem siriščenika zmij si roke, kolikorkrat je to potrebno, v čisti vodi. Tele, ki je bilo tešče, ko je bilo zaklano, ima v siriščeniku le sluzaste snovi, ki se dajo z izžemanjem lahko odstraniti. Pazi strogo na to, da izprazniš siriščenik temeljito. Ako tega ne storiš, se ti lahko zgodi, da začnejo neizpraznjeni ostanki pozneje gniti v siriščeniku. Siriščenik bi se vsled tega pokvaril in bi postal neuporaben za dobavo sirišča. Znotraj ne smeš prav nič izpirati siriščenika z vodo, ker bi se vsled notranjega izpiranja raztopilo in tako izgubilo sirišče. Ako je na siriščenikovi zunanji strani kaj krvi, tolšče itd., odstrani previdno vse. Slednjič oplakni zunanjo siriščenikovo stran s čisto vodo, ako se ti zdi, da je to potrebno. Na to napihni siriščenik. Da ga lahko napihneš, zaveži ga dobro najprej pri oni odprtini ali pri onem koncu, ki se je dotikal prebiralnika. V drugo odprtino vtakni cevko in napihni siriščenik tako, kakor se napihne prasičji mehur, in ga zaveži trdno še pri

tej odprtini. Napihnen siriščenik obesi v nekoliko temen, obenem pa suh in zračen prostor, kjer je stalno lahek preprih. Prostor za sušenje siriščenikov mora biti tudi varen pred raznimi zajedalci, mišmi, plesnijo itd. Med sušenjem ne sme biti siriščenik izpostavljen premočni solnčni svetlobi ali celo neposrednim solnčnim žarkom. Vsak siriščenik naj se suši vsaj tri mesece, na kar je šele gošden za uporabo. Pa tudi prestar ne sme biti siriščenik. Najboljše se dajo uporabiti za pripravo dobrega sirišča takšni siriščeniki, ki niso manj ko tri mesece, pa tudi ne čez leto stari, računaje od enega dneva, ko si jih napihnil in del sušiti. Čez leto stari siriščeniki nimajo več prvotne siriščne moči. Že dovoli posušene siriščenike hrani tudi nadalje v suhem prostoru, da jih obvaruješ pred plesnobo. Starost siriščenika se da na zunanjo prešojati po barvi. Mlad siriščenik je svetlorumene barve. Čim starejši je siriščenik tem temnejši postaja. Stari siriščeniki so rujavi do temnorujavi. Rdečkaste pege na siriščeniku značijo, da je bilo tele, od katerega je isti siriščenik, bolno na prebavilih, da je torej imelo drisko ali kaj drugega.

VLEČLJIVO MLEKO.

Neka posebna glivica povzroča, da postane mleko vlečljivo. Naši živinorejci mislijo, da je na tem kriva živina; rabijo vsa mogoča sredstva, da mleko ozdravijo. A, kakor marsikje drugje, tako išče živinorejec vzroka temu nedostatku tam, kjer ga ni. Da bi se zmisлил na se kot krivca, tega ne. In vendar je tukaj, kakor v številnih drugih slučajih, tako: človek sam je kriv.

Za odpravo vlečljivosti mleka je treba, da je vsa mlečna posoda pri molži, prevažanju in hranjenju čista in snažna. Predno se posoda rabi, naj se dobro izkuha v vreli, s sodo pomešani vodi in na to očisti. Osoba, ki molze, naj si pred delom temeljito opere roke z milom, vimešna pa naj se dobro oddrgnejo vsake nesnage. Izkušnja uči, da potem vlečljivost mleka v veliki večini slučajev preneha.

Ako bi v posebno težkih slučajih gorenje postopanje ne pomagalo, je priporočljivo, da se prvo vimena in njihova okolica izpira z mlačno sodino vodo in potem

dobro osuši. Zabiti ne smemo tudi na snago v jasliah in pri pitalni posodi. Hlev naj se dobro osnaži in prezračí ter pobeli z apnenim beležem.

Č e b e l a r s t v o

Vodopivec Janko:

PRIDOBIVANJE VOSKA.

Stiskanje in dobivanje voska je jako enostavno delo. V ta namen so potrebne le močne vreče in primerne stiskalnice. Sprva se je to vršilo s pomočjo močnega droga, s kojim se je pritiskalo na vrečo, ki je bila napoljena z voščinami, raztopljenimi v kropu. Ker je bilo to delo nerodno, in se je z drgnenjem po vreči iztisnilo iz vreče med voskom preveč cvetnega prahu in druge nesnage, ki je vosek preveč onesnažila, so si priskrbeli večji čebelarji stiskalnice različnih sestavov. S temi je bilo delo lažje in snažnejše, pa tudi vosek je bil čistejši; in vsled tega veliko več vreden. Pravi čebelni vosek je lepe rumene barve brez vsakih smetnih primeskov.

Da to dosežemo, je treba na marsikaj paziti. Prvi predpogoj je: Lonec ali kotel, v kojem se voščine kuhajo, mora biti snažen. in iz kotlovine, ali pa dobro pocinkan.

Stari železni lonci, ki imajo steklovino okrhano, niso za to rabo, ker železna rjavina potemni vosek. Ako so na dnu posode prismojeni ostanki bodisi katerihkoli snovi, je treba te pred uporabo za kuhanje voska, vse dobro osnažiti, ker to bi tudi potemnelo vosek.

Marsikak čebelar pazi na kotle in posodo, da je snažna, a vendar dobi vosek temno, neprijetno barvo, ne da bi si sam znal razlagati, kje je krivda, da ima sosedni čebelar tako čist, lepo rumen vosek, a sam ne.

Če hočemo dobiti lepo rumen, čist vosek, ki ima popolno vrednost, zapomnimo si, da vosek se dobiva le iz satovja

in voščenih trohic. Nikakor pa ne moremo dobiti lepega voska iz čebelnih odpadkov na dnu panjev in zadelavine ob razpokah panjev. Zadelovina je znesena iz smolnatih, raznobarnih snovi. Odpadki po dnešu panja so izločki čebelne zalege, ki ima le malo voščene v sebi, a mnogo nesnage, koja se pri kuhanju razplavi in pomeša z voskom, da jo splahnijo mogoče več izločiti.

Še veliko slabši učinek na dobroto voska imajo voščine, ki so od voščene veše (metulja) pokvarjene. Satovje se polagoma spreminja v zapredke in predivu podobno vlakno, ki je napolnjeno z odpadki ličink (gosenic) tega metulja. Ti odpadki so, ki prav posebno onesnažijo kuhan vosek.

Ako hočemo dobiti prvovrsten vosek moramo torej poleg snažne posode paziti, da nikakor ne pridejo vmes ne odpadki čebel, ne oni voščene veše, in tudi ne smemo staviti med vosek ostržkov smolnate zadelavine.

V čebelarstvu, za izdelovanje umetnih medsten, bi se moral rabiti le čist, prvovrsten vosek. Za obrtniške izdelke — ne rečem nič, a tudi tam se prvovrsten vosek vedno plačuje par lir dražje.

Pri nas pa gotovo rad plača vsak čebelar določeno primerno ceno za satnice iz prvovrstnega blaga. drugo bi pa odklanjal.

Dobijo se čebelarji, ki skušajo obvarovati satovje pred voščenim moljem ali vešo s tem, da potisnejo satovje in drobščice v vodo. To pa zopet ni prav, ker voščene plastice se pričnejo v vodi razkrajati, pri čemur se veliko voska skvari. Dobimo potem iz tako hranjenega satovja manj voska, in tudi ta je po kakovosti slabiji. Da dobimo iz satovja prvovrsten

vosek, je treba večkrat kuhati in stiskati satovje.

Gotovo je med tem iztisnjanim voskom še mnogo nesnage. Da se ta izloči, je potrebno ta vosek še enkrat na čisti vodi raztopiti in dobro prekuhati. To vrelo tekočino treba precediti na gosto sito, da se izločijo mogoče smeti in drobci. Ko se vse ohladi, se zgornja plast voska strdi. Ta pa ni še povsem čist vosek, ker je spodnja plast še pomešana s cvetnim prahom, treba ga je še enkrat v čisti vodi polagoma raztopiti do vrenja in nato, kar je voska, preliti v primerne posode, ki naj dajo obliko vosku. Poudariti je treba, da mora biti v tej posodi, predno pričenemo vlivati vosek, nekaj vrele vode, v kojoj se naberejo pod voskom še mogoče trohice cvetnega prahu in dr. To

se potem pusti v mirnem prostoru, dokler se popolnoma ne ohladi.

Voščeno okrožje bi bilo sedaj čisti vosek, le na spodnji strani se drži še kaj malega drobljancev, ki pa jih lahko z nožičkom ostržemo. Na tak način dobimo prvovrsten, čist vosek, iz katerega bomo dobili čebelarji skoraj prozorna svetlorumene satnice. Ker so satnice iz čistega voska veliko več vredne, naj se te tudi dražje prodajajo.

Svetovati bi bilo našim izdelovalcem satnic naj slabega voska sploh ne jemljejo za podelovanje satnic.

Ravno tako bodi načelo slehernega čebelarja: Zadrugi izročiti le čist rumen vosek, kar je umazanega, temnega, naj se odda za likanje podov in enakih industrijskih izdelkov.

Kletarstvo

Ušaj Just:

O RUJAVENJU VINA.

Letos je mnogo vin, zlasti vipavskih, podvrženih rujavenju. Vino, ki je podvrženo tej neljubi napaki, porujavi, čim pride močno z zrakom v dotiko. To se zgodi navadno v odprti posodi v teku 2—36 ur, ali pa že med pretakanjem. Če hočemo ugotoviti, ali vino rujavi, ali ne, ga natočimo v kozarec in ga pustimo v odprtem kozarcu stati dva dni. V slučaju, da je vino v tem času v kozarcu porujavelo, bomo morali lečiti vino, od katerega je bila vzeta poizkušnja. Zato moramo napraviti poizkušnjo od vsakega sode posebej.

Opazujmo zdaj potek porujavenja v kozarcu. Vino začne rujaveti od površine navzdol. Najprej postane vino rdečkasto, potem potemni in konečno zadobi barvo, podobno čokoladi. Na površini vina se napravi prozorna mrena, na dnu pa močna gošča. Obenem vino močno trpi na okusu; čim bolj porujavi, tem slabši je. Močno porujavelo vino čutimo v ustih prazno in zdi se nam, da je zgubilo vso svojo moč.

Tej napaki niso podvržena samo bela vina, ampak tudi črna, ki postanejo gosta, neužitna in zgubijo skoro vso svojo barvo.

Zrak vpliva na vina, ki so porujavenju podvržena samo kemično. Če je bilo napravljeno vino iz več ali manj gnilega grozdja, vpliva v znanstvu takimenoimenovani »encym« v tem slučaju oksidaza, na čreslovino v vinu na ta način, da nastanejo iz čreslovine humozne snovi, ki kalijo vino in mu zadajo slab okus. Te humozne snovi potem padejo same prej ali slej na dno in vino se očisti, ali zgubi mnogo barve, kar je zlasti pri črnih vinih zelo škodljivo. Zato ne smemo pustiti vina nikdar porujaveti, zlasti pa črnega ne, ampak ga moramo že prej zavarovati proti tej napaki s tem, da mu dodamo potrebno množino žveplene sosisline, najboljše v obliki žveplenokisljnih soli. Žveplena sokislina, ta h kašlju dražiči nevidni plin, ki je težji, kakor zrak, zamori moč oksidaze in prepreči s tem porujavenje. Majhna količina tega plina, navadno 3½—6 gramov na vsak hl vina zadostuje za uničenje oksidaze. To količino žveplene sokisljine dodamo

vinu v obliki kalijum-metabisulfita in sicer v množini 7—12 g na vsak hl, ker znano je, da vsak gram kalijum-metabisulfita, ki se raztopi v vinu, razvije v njem $\frac{1}{2}$ g žveplene sokislina. Kalijum-metabisulfit je bela sol, v manjših in večjih kristalih. Prodaja se tudi zmlet v prah, ali boljši je oni v kosih, ker ne zgubi tako svoje moči. Dobimo ga tudi v pastiljah, ki tehtajo vsaka natančno 5 g. Pri nakupu moramo paziti, da je bisulfit svež, zlasti pa če kupujemo mesto kalijum-metabisulfita, manjvredni matrijum-bisulfit, ki je močno podvržen izhlapevanju. Kdor ku- ni več bisulfita, kakor ga takoj rabi, naj bisulfit hrani v dobro zaprti ploščevinasti škatli na suhem mestu.

Bisulfit se rabi takole: Vzemi od- merjeno količino bisulfita, stolči ga v prah, zveži ga v belo in čisto cunjico, ki obesi jo, privezano na vrstico, skozi veho v sod, da bo segala 1 ped v vino. Nato za- takni veho s zamaškom. Drugi ali tretji dan potem potegni prazno vrečico iz sode. Metabisulfit se je raztopil in žveplena sokislina, ki se je med raztopljenjem metabisulfita razvila, se je razširila po vsem vinu v sodu, ne da bi bilo potreb- no mešanje vina. Če se mudi in če se nam zdi bolj primerno, raztopimo stol-

čeni metabisulfit v večji, napol z vinom napolnjeni steklenici, katero zapremo in močno potresamo. Ko se je metabisul- fit raztopil, zlijemo to raztopino v sod.

Metabisulfit je najbolje rabiti že ob trgatvi, a kdor tega ni storil, naj ga rabi po mogočnosti nekaj dni pred prvim pretakanjem. Kdor je pa vino že preto- čil, ga rabi lahko tudi potem. V tem slu- čaju je bolje rabiti cenejši kalcijumsul- fit, bel prah, ki v suhem stanju nima no- benega duha po žvepleni sokislini.

Rujavenje vina se seveda lahko da tudi pregnati z navadnim zakajenjem sodov. Ena trska ali en kolaček žvepla na az- bestu na vsakih $1\frac{1}{2}$ do 2 hl vina navadno zadostuje. Vendar pa uporaba žveple- nih trakcev mesto bisulfita ni priporoč- ljiva, ker z navadnim žveplanjem sodov ne moremo nikdar tako natančno od- meriti potrebne količine žveplene soki- slina, ki je potrebna za preprečenje ra- jevanja. To raditega, ker niso nikdar vsi žvepleni trakci enako težki, ker veli- kokrat ne pogori vse žveplo in ker med polnitvijo sode, uhaja žvepleni plin sko- zi veho iz sode. Tudi ne moremo zažve- plati vina pred pretakanjem, ampak sa- mo med pretakanjem.

Sadjarstvo

Dr. Vallig Peter:

SADJEREJA NA GORIŠKEM.

Na Goriškem je sadjarstvo jako razširjena gospodarska panoga. Pred- njačijo pa v tem oziru naši Brici in Vi- pavci. Sadne prvine s teh krajev, poseb- no pa črešnje, so raznesle slavo goriških sadnih pridelkov na najoddalnejša tr- žišča.

Nekaj številc.

Da podamo vsaj približno sliko o sadnem pridelku, ki ga je Goriško dalo na podlagi uradnih ugotovitev v nor- malnem predvojnem letu 1909, naj nam

bo dovoljeno navesti sledeče podatke glede količine sadja in vrednosti pri- delka:

1. Pečkasto sadje	51.592 q	po 60 L	= 3.095.420 L
2. Koščičasto sadje	27.699 "	" 40 "	= 1.107.960 "
3. Orehi	2.186 "	" 20 "	= 43.760 "
4. Mandli	66 "	" 30 "	= 1.980 "
5. Kostanj	3.827 "	" 40 "	= 153.080 "
6. Fige	2.780 "	" 20 "	= 55.600 "
skupaj .	88.150 q		= 4.457.800 L

Znani gospodarski strokovnjak prof. Hugues je cenil, da je zavzemal sadni pridelok tisto leto na Goriškem peto mesto med drugimi pridelki, kar je raz- vidno iz sledeče razpredelnice:

1. Vinogradništvo	28,787.100 L
2. Travniki in pašniki	15,486.240 L
3. Poljski pridelki	7,387.719 L
4. Vrtnarstvo	5,013.922 L
5. Sadjarstvo	4,457.600 L
6. Murvino listje	3,876.896 L
7. Predivne rastline	8.580 L
Skupaj	63,018,261 L

Skupna vrednost sadja je znašala približno $\frac{1}{10}$ vseh kmetijskih pridelkov na Goriškem.

Ako primerjamo sadno letino leta 1913, ki je bilo tudi normalno predvojno leto, vidimo, da je bil pridelek tako le razdeljen na posamezne gospodarske pasove:

	Visoke gore:	Srednje gore:	Gričevje:	Kras:	Ravnina:
Mesnato sadje	1.6%	5.3%	2.7%	42.7%	
Koščičasto	17%	27%	38%	2%	16%

Iz tega razmerja, izraženega v odstotkih, se že lahko ugotovi važnost sadjereje v posameznih pasovih. Gričasti svet ima prednost v pridelovanju mesnatega sadja, med tem stojijo črešnje na prvem mestu, pridelovanje hrušk in jabolka pa je bilo razdeljeno na gorate in gričaste kraje. V gričastem svetu je bil posebno obilen pridelek raznovrstnih poletnih hrušk.

Sadjereja v gorah.

V goratem pasu dežele, ki obsega gorenjo in srednjo soško dolino in doline Sočinih pritokov, je sadjereja razvita na Kanalskem, v tolminski in svetolucijski kotlini, v cerkljanskih in šebreljskih hribih, v idrijski dolini in v gorenjem delu soške doline do Kobarida in Bovca. Značilno za sadjerejo v tem pasu so visokodeblate jabolane. V kanalskem okraju, kjer pričinja že pogorski način obdelovanja zemlje, dobimo sadno drevje raztreseno že med redkimi vrstami trt, ki jim je prizanesla vojna vihra in na njivah, dočim vidimo bolj proti Tolminu sadno drevje na travnikih in semtertja lepó razvrščeno ob straneh javnih cest.

Žal pa moramo ugotoviti, da se sadno drevje zanemarja in le slabo neguje. Na sploh moremo reči, da je prepuščeno samo sebi. Narava sama mora

skrbeti, da odpadejo vsehle in se zamorijo odvišne veje. Oskrbovanje sadnega drevja v zimskem času in pravilno negovanje je skoro nepoznano. Ni čuda, da imajo vsled tega razne sadne bolezni (rja, grintavost in gnitje sadja), skoro popolnoma prosto pot. Le malo častnih in hvalevrednih izjem moremo v tem pogledu beležiti.

Rednega in umnega gnojenja sadnemu drevju skoro ne poznajo. Le takrat, ko se travnik ali njiva gnoji, takrat pride tudi sadno drevo do priboljška, ki pa ni bil njemu namenjen. Jasno mora biti vsakomur, da je sadni pridelek podvržen pod temi razmerami stalnim in velikim izpremembam. Čeravno je slabo negovano. vendar drevje bujno raste. V tem pasu uspevajo v prvi vrsti jabolka, ki krijejejo domačo potrebo, ostalo blago pa prihaja na bližnje trge, posebno v Gorico, ali se izvažajo.

V tem pasu se gojijo v glavnem sledeče vrste jabolka: štajerski mašancker, lončiči in pitanci (dve domači vrsti), sevka, potem kanadski kosmač, zimska zlata parmena, rujavi jesenski kosmač, karmeliter, veliki kaselski kosmač, burghardtov kosmač, grafenštajnovka, karpentir, rdeči jesenski kalvil, rdeči jesenski rambur, žlahten vršič, kardinal, itd.; med hruškami pa prvačijo: tepka, umazanka, dielova maslenka, liegelova jesenska maslenka in druge. Četudi se je število sadnih vrst v zadnjih petdesetih letih znatno znižalo, je treba vendar ugotoviti, da je mnogobrojnost sadnih vrst še vedno prevelika.

V predvojni dobi je bilo v tem pasu zanimanje za sadjerejo veliko. Več drevesnic, posebno v Kanalu in ona v Tolminu, ki še obstoja, so skrbele za zadostno množino sadnih drevesc. V Idriji deluje še danes Sadjarsko društvo z lastno drevesnico. — (Dalje.)

Razpravo nam je poslal naš spoštovani so-trudnik g. dr. Vallig Peter, voditelj sadjarskega in vinočrejskega oddelka pokrajinskega kmetijskega urada v Gorici z opombo, da jo priobči v januarski številki tudi ilustriran mesečnik »Italia Agricola«. Prevod je napravil naš urednik.

ČRVIVO SADJE.

Če opazuješ naše sadovnjake, vidiš, žal, prevečkrat, da se nezreli odpadki sadi radi puščajo na tleh, ne da bi se pravočasno pobrali in uporabili. Na splošno odpade tako sadje pred časom, ker nosi črva v sebi.

Tako sadje je prav gotovo še porabno. Prav lahko in z dobičkom bi se moglo rabiti za pokladanje prasičem, ker vsebuje, ako ni povsem gnilo, sladkor in druge redilne snovi. A tudi iz drugega razloga bi moral umni sadjerejec takoj pobrati odpadlo sadje. Rekli smo že, da je povečini tako sadje črvivo. Črv pa ni končal s tem, da je sad odpadel, svojega uničujočega dela. Živi in se razvija tudi na tleh dalje, izleze potem na dan, se za-

rije v zemljo ali skrije v razpoke na drevesnem lubju, kjer se zabubi in zaplodí jajčka za prihodnjo spomlad. V takem slučaju tudi škropljenje ne pomaga potem mnogo. Nevarnost je treba odstraniti že spočetka. In to moremo brez posebnega truda doseči, da sproti pobiramo odpadlo črvivo sadje, ki je stalno leglo vseh mnogoštevilnih škodljivcev sadnega drevja. Ta boj proti škodljivemu mrčesu je priprost, po ceni in daje gotovost za vspeh.

Kakor drugje v takšnem boju, bi morali tudi tukaj vsi sadjerejci sporazumno in enotno postopati. Učinka ne bo, ako par posestnikov vrši svojo dolžnost, drugi pa zanemarjajo svoje sadne nasade. Če kje, je treba tudi tukaj, odločnega skupnega nastopanja.

V r t n a r s t v o

G. F.:

ALI NAJ SADIMO PARADIŽNIKE?

Zemlja v goriški okolici je jako ugodna za pridelovanje raznovrstne zelenjadi. Pred vojno je bil tu dohodek gotov! Danes je drugače. Stari odjemalci so na oni strani političnih mejnikov, novih pa ni dobiti, ker pridelava notranjost države sama dovolj pridelkov, ki so prej dobro nesli okoličanskemu kmetu. Jasen dokaz za to je prav kupčija z zgodnjim krompirjem. Ne gre več in ne gre, kljub vsemu in vsem. Tudi je krompir podvržen v zadnjih letih v prehudi meri gnilobi. Naravno je torej, da se je začelo razpravljati o tem, kako in kaj naj se ukrene, da bo naša zemlja zopet rodila sad, ki pojde na trgu. Razni nasveti so bili dani, a uspeha ni bilo nikaškega. Vse gre svojo staro, izhojeno pot naprej.

V tem času, v trenutku, ko stoji naš kmet na razpotju, pa se pojavlja v Gorici nova obrt: zida se tovarna za izdelovanje paradižnikovih, sadnih in zelenjadnih konzerv. Tam ob soškem mostu, kjer je približno stala svoje dni mitnica, je

zrastlo poslopje, ki naj služi temu namenu. Reklo se nam je, da meseca marca stopi tovarna v obrat. Mrzlo vreme je namreč zakasnilo izvršitev zidarskega dela. Sodimo lahko, da je zadeva torej resna. Stvar je šla že tudi dalje. Zastopnik družbe, ki gradi tovarno, prireja v okoličanskih vaseh propagandna predavanja, na katerih priporoča našim ljudem v prvi vrsti sajenje paradižnikov na način in v množinah, ki bi odgovarjale potrebam tovarne. Izjavlja, da je podjetje pripravljeno skleniti pogodbe s posamezniki, ki bi hoteli gojiti paradižnike, da prevzame na debelo vsaktero množino pridelka po cenah, ki se določijo v naprej že meseca februarja na podlagi srednjih cen po ostalih pokrajinah države. Ta povprečna cena bi plesala letos po naših poizvedbah krog 25 lir za q. Ves nastop predavatelja kaže resnost in vzbuja zaupanje. Naše ljudstvo pa vsled britkih izkušenj v povojnih letih ne ve, kaj naj naredi.

Treba je priznati, da si marsikdo upravičeno pomišlja dati odločen nasvet v tem vprašanju. Pisec tega članka je

mного razmišljal o tem in razpravljal s svojimi kmečkimi prijatelji, kaj naj se ukrene. Prišel je do zaključka:

Moje mnenje je, da se lahko stvar poizkusi in da je treba poizkusiti. Vsak večji posestnik naj odloči četrť ali pol njive svoje zemlje za intenzivno vzgojo paradižnikov. Naj tudi sklene pogodbo s podjetjem. Saj blago bo tovarna plačevala takoj ob prevzemu. Torej bi v tem pogledu ne bilo nikake nevarnosti. Končno pa je treba vsako novo stvar preizkusiti, da dobi ljudstvo zaupanje do nje.

Tako tudi tu. Koliko slučajev imamo v preteklosti, ki so vzbujali sprva nezauzanje v naših gospodarih, a ko se je stvar obnesla, so se je poprijeli na splošno. Sicer pa tovarna paradižnikovih konzerv uspevajo v drugih pokrajinah države, zakaj bi tudi pri nas ne šlo. Če nese sajenje paradižnikov tam, bo neslo najbrž tudi pri nas. Res, da zahteva paradižnik celo leto zemljo za se, a našel se bo že izhod, da bosta tudi na njivah, zasajenih paradižniki, možna dva pridelka. Pojte in poskusite!

Splošno kmetijstvo

Dr. T.

CEPLJENJE MURV.

Že skozi tri leta opazujemo, kako se naši kmetovalci trudijo, da dvignejo rejo sviloprejk, in da zasajajo v to svrho nove murvine nasade. Po drugi strani pa vidimo, da se slične hvalevredne pobude ne vršijo povsod z enako skrbnostjo, da se stari murvini nasadi zamenjajo in tudi novi ne zadostno negujejo. Imeli smo priliko ugotoviti, da se murve prepuščene same sebi, posebno v onih krajih, ki jih je vojna poškodovala. In to ni prav!

Svetujemo odločno, da se mora hiraječim murvam primerno gnojiti, v prvi vrsti s hleyskim gnojem. Treba jih je pozimi okopati, poleti pa čistiti izpod njih razne trave in plevel in tako skrbeti, da dobijo korenine dovolj vlage in hrane. Istočasno pa si dovolimo opozoriti poljedelce na jako koristno opravilo, ki je do sedaj le malo poznano in premalo razširjeno v naših krajih, dasi, kakor skušnja uči, pospešuje hitro in gospodarsko pravilno pridelovanje murvinega listja, edinega uspešnega hranila za sviloprejke.

Znano nam je, da je na Goriškem, posebno pa v goriški okolici, kjer se murva že desetletja goji, mnogo murv divjih. To stanje povzroča, da dajejo take mur-

ve primeroma le malo listja, a še to je drobno in se rado suši. Tudi so listi jako majhni. Te okolnosti so krive, da tako listje ni niti primerno za prehranjevanje sviloprejk. Kakovost listja vseh takih murv pa moremo z lahkoto v teku treh let izboljšati in pridelek početvoriti. In to dosežemo s cepljenjem, ki naj se izvrši na sledeči način:

Ko pobereмо v letu 1925 tekom meseca junija listje, je treba, da murve obsečemo in jim pustimo kvečjemu tri do štiri močne in večje vrhe. Tako obsečena murva požene dosti krepkeje, pridelek listja pa se le za malo zniža. V prvih dneh junija 1926 naj se listje zopet pobere, pusti pa naj se na drevesu 10 do 12 mladik v dolgosti 15 do 20 cm, ki naj se takoj cepijo na oko. Poganjki cepičev, ki se hitro razvijajo, naj se krajšajo na 30 do 50 cm, da jim veter ne more škodovati, ali pa naj se zavarujejo z dobro pritrjenimi šibicami. Na ta način dobi murva prvo novo vejevje. Pri pobiranju listja v letu 1927 naj se pustijo na vsaki cepljeni mladiki dva nova poganjka. Isto naj se napravi v letu 1928, in tako se doseže v tem letu popolnoma novo murvino vejevje, ki izvira iz cepičev.

Iz povedanega lahko vsakdo sklepa, da je to opravilo jako priprosto in da se vsled njega ne izgubi listje. Stroški pa znašajo največ eno liro za vsako veliko murvo.

Pozabiti ne smemo tudi okolnosti, da se z obseževanjem murvinih vrhov pridobi precej dobrega krmiva. Ako cepljeni murvi še dobro pognojimo in jo primerno okopamo, dosežemo neverjetne in nepričakovane uspehe. Če hočemo danes na novo zasaditi murvino sadiko nas stane delo, kupnina, gnojenje, okoličenje itd. najmanj 6 lir, na pridelek moramo pa čakati 5 do 6 let.

Priporočamo prav toplo našim predurnim kmetovalcem, da uvedejo v svojem gospodarstvu opisano cepljenje in

negovanje murv, cepljenje, ki ga drugi bolj uvidevni gospodarji vršijo že mnogo let v svojo veliko korist.

Članek nam je poslal dr. Tonizzo, ravnatelj pokrajinskega kmetijskega urada v Gorici, ki nam je obljubil tudi za prihodnje svoje strokovnjaško sodelovanje s prav posebnim ozirom na pospeševanje murve za rejo sviloprejk. Ta panoga kmetijstva postaja važen gospodarski činitelj v naših krajih, za to ji bomo posvetili posebno pažnjo v listu. Slovenski prevod članka je priskrbel naš urednik.

D a v k i i n p r i s t o j b i n e

Zadružna zveza v Trstu.

DAVKI IN ZADRUGE.

1. — Glasom novih davčnih in pristojbinskih zakonov odpadejo vse olajšave, ki so jih zadruge do sedaj uživale in so torej z ozirom na davke in pristojbine izenačene vsem nezadružnim podjetjem.

Zadruge, posebno posojilnice, bodo morale plačati občuten davek, takozvano «ricchezza mobile», t. j. davek na premakljivo bogastvo odnosno davek na dohodke iz premakljivega premoženja. Ta davek je trojen:

1) prvi zadeva čisti dobiček in se plača v izmeri približno 20% od zneska, izkazanega v bilanci. Ne obdači se pa samo postavka »čisti dobiček«, temveč ta se zviša za v poslovnem letu plačani davek in nagrade.

2) Drugi del davka odpade na plače in nagrade uradništva in odbora. Za ta davek jamči napram davčni oblasti vedno le zadruga, ki pa ima možnost, da ga ali sama utrpi ali zvali na nameščence, ravnaje se vedno po delovni pogodbi. Tega davka se plača okoli 13%.

3) Tretji in najbolj občutni del davka odpade na pasivne obresti: to je na izplačane ali kapitalizirane obresti hranilnih vlog in stalnih vlog v tekočem računu.

Posojilnice z neomejeno zavezo pla-

čajo okoli 20% (eno petino) in zadruge z omejeno zavezo pa okoli 26% ali okroglo eno četrtnino vseh pasivnih obresti, od katerih so pa izvzete obresti izposojil, ki naj se jih imenuje v bilanci »reeskomptne obresti«. Tudi za ta davek so odgovorne napram davčnim oblastim zadruge, ki ga pa smejo zvaliti na vlagatelje. To pa je mogoče na ta način da jim ali že v začetku računajo nižje obresti, n. pr. 3,5% do 4% čisto ali pa da računajo višje obresti kakor doslej (4,5% do 5%), ter da jim koncem leta odbijejo od celokupnega zneska obresti eno četrtnino pri zadrukah z neomejeno zavezo, eno petino pa pri zadrukah z omejeno zavezo.

Praktično bi se to v knjigi hranilnih vlog in stalnih tekočih računov izvedlo tako: Koncem leta, t. j. 31. decembra je odbiti eno četrtnino ali eno petino predpisanih obresti. K glavnici se pripiše zmanjšan znesek. N. pr.: Vloga Petra Kupljenika izkaže koncem leta 1924 lir 124,55 predpisanih obresti. Za račun davka je odbiti eno petino, to je 24,91 lir, ostane torej čistih obresti L 99,64. Ta znesek je pripisati glavnici.

II. — Ker so zaostale obresti posojil iz prejšnjega leta dale že večkrat povod za nesporazumljenja med davčnimi organi in zadruhami, katere so omenjene obresti vnašale v račun zgube, priporočamo, da se v bodoče obresti posojil vnašajo

samo v račun dobička. Samo predplačane obresti tkočega leta naj se vpišejo v račun zgube. Praktično je izvesti v računu zgube in dobička tako-le: zadruga ima n. pr.: L 570.— plačanih obresti, L 2.310.— zaostalih iz prošlega leta in L 4.403.— zaostalih iz tek. leta. V račun dobička bo treba vnesti ves znesek plačanih obresti, t. j. L 570.—, a od zaostalih obresti je vnesti samo razliko med zaostalimi obrestmi poslovnega leta in obrestmi, zaostalimi za prošlo leto, torej v našem primeru 4.430.— manj 2.310.—, t. j. L 2.093.—. Ta znesek vnesemo v račun dobička kot postavko »zaostalih obresti«, a v bilanci prištejemo znesku obresti, zaostalih za prošlo leto L 2.310.—, še L 2.093, t. j. skupno L 4.403.—.

Ker so obresti državnih papirjev in obresti posojil, danih državi, pokrajini, občini in dobrodušnim ustanovam proste davka, naj se te obresti oddeli v računu dobička od drugih.

Upravni troški naj se v računu točno razkažejo: koliko odpade od skupnega zneska na davke, na plače (pod to postavko je računati tudi nagrade), na najemnino in na razne troške.

Zadruge, ki imajo nepremičnine, od katerih dobivajo najemnino ali druge dohodek, naj to vedno točno navedejo v računu dobička, ker se ta dohodek (valore locativo) odbije od obdavčljivega zneska.

III. — Najpozneje tekom treh me-

secev po občnem zboru je treba poslati prepis bilance in računa zgube in dobička na pristojno davčno oblast (Ufficio distrettuale delle imposte dirette). V tem računu zgube in dobička morajo biti natančno razkazani uradni troški, kakor že poprej navedeno. Tej bilanci je priložiti prepis zapisnika občnega zbora ali pa je treba potrditi na zadnji strani bilance, da se je občni zbor vršil tega in tega dne in da je bila bilanca potrjena od občnega zbora pod to in to točko dnevnega reda; ta drugi način je bolj enostaven. Najpozneje 14 dni po občnem zboru morate poslati prepis letnega obračuna tudi na prefekturo in sicer potem pristojne podprefekturo.

Takoj pa po občnem zboru morate poslati popolen prepis računskega zbirnika s prepisom zapisnika o občnem zboru Zadružni zvezi, ki na prošnjo zadruge sama sestavi načrt glede plačanja davka, ki ga nato zadruga preda davčni oblasti. Tega navadno zadruge ne znajo same napraviti, a je potrebno, ker služi zadrugi tudi kot kontrola, da je davčna oblast previsoko ne obdavči.

IV. — Glede občinskih davkov opozarjamo, da je dolžnost zadrug, da dobe vpogled v davčne imenike, izložene pri občini v predpisanem roku, ter da v tem roku napravijo utok, če je davek previsoko odmerjen. Če zadruge opuste ta rok, morajo plačati davek.

O b r t n i i n k m e t i j s k i p o u k

Tance Avgust:

OBRITNO NADALJEVALNA ŠOLA V NABREŽINI.

Evo vam podatkov glede naše obrtno nadaljevalne šole za vajence:

Šola je bila ustanovljena 1. oktobra 1891. Spodbudo k ustanovitvi je dal takratni ljudsko-šolski voditelj g. Fran Tomšič in vstrajno ga je podpiral takratni župan g. Ivan Caharija. Ta dva sta nabirala pri tukajšnjih industrijalcih in

drugih prijateljih napredka prostovoljne prispevke. Nabralo se je 260.— gl. Glasvarstvo v Sežani je nakazalo 200.— gl. Vlada je dala podpore 250.— gl. in občina je prispela 150.— gl.

S tem denarjem se je vse potrebno oskrbelo, da se je šola otvorila.

Voditelj te šole je bil od nje vstanovitve pa do 31. oktobra 1915. Fran Tomšič, za njim pa do danes gosp. Avgust Tance.

Šola je bila ustanovljena kot Strokovna nadaljevalna šola za klesarje. Po-

zneje so se sprejemali vajenci tudi drugih obrti. Leta 1913 se je otvoril tečaj za ornamentalno modeliranje. Šola namreč se je začela z enim razredom ter se je razvila v 3 razrede; pozneje se je priključil še tečaj za ornamentalno modeliranje.

Vspehi so bili in so še danes prav dobri. Pridni mladeniči so se strokovno izobrazili ter postali pridni, razumni delavci, delovodje in tudi samostojni mojstri.

Z vojno se je prenehal pouk. Na novo se je šola otvorila 15. okt. 1920, koš splošna obrtno nadaljevalna šola za vajence, ker klesarska obrt je bila popolnoma mrtva. Sedaj je že spet trirazredna šola in s prihodnjim šolskim letom se otvori zopet prekristni tečaj za ornamentalno modeliranje.

Vspehi te šole se vidijo povsod. Da se delo izvrši natančno in lično, morajo biti poleg sposobnega delovodje razumni delavci, in take sposobne moči vzgaja obrtna šola.

Zavod za pospeševanje male obrti je letos otvoril tečaj za klesarske delavce.

Vpisalo se je 40 delavcev, ki z vnemo sledijo pouku, katerega vrednost znajo še le zdaj prav ceniti. Ta hvalevredni tečaj naj bi se vršil vsako leto, ker bo donasal izdatne in zelo koristne rezultate.

Učiteljstvo od ustanovitve šole dalje:

Za risanje: Avg. Kermavner (1. 10. 91. — 31. 10. 1915.); Ant. Gualiž (1. 1. 97. — 31. 5. 1901.); Vinko Levičnik (1. 9. 97. — 15. 9. 1899.); Avg. Tance (1. 10. 1899. — 31. 5. 1901.); Ant. Prelz (1. 9. 1901. — 31. 5. 1905.); Ant. Bitežnik (1. 9. 1905. — 30. 4. 1915.); Ant. Fornasari (15. 10. 1915. do danes.).

Za kiparstvo: Ferd. Gustinčič (1. 9. 1913. — 30. 4. 1915.).

Za merkantilije: Fran Tomšič (1. 10. 1891. — 31. 10. 1915.); Avg. Tance (1. 10. 1899. do danes); Jos. Macarol (1. 1. 1908. — 15. 4. 1910.); Ant. Korsič (1. 9. 1913. — 30. 4. 1914.); Ivan Kosmina (15. 10. 1920. — 31. 5. 1923.); Ivan Gerdol (15. 10. 1921. — 31. 5. 1922.).

Za italjanščino: Ivan Vlacovich (15. 11. 1923. do danes).

Tudi danes šola dobro vspeva.

Gospodarski koledar

JANUAR.

Poljedelstvo: Kdor ni še preoral svojih njiv za pomladno setev, naj ne odlašaja še dalje s tem delom, da ne zamudi popolnoma ugodnega delovanja zmrzali, zraka in vlage na njivsko zemljo. Pomni, da je mraz najboljši orač, preobrni s plugom vse njive, ako ti to le dopuščajo še vremenske razmere. — Ponekod je hlevski gnoj že razpeljan po njivah. Ako je gnoj na še nepreorani njivi, ga je takoj raztrositi in podorati. Drugače pa je dobro posuti vse kupe gnoja po njivah z zemljo. Kdor je prisiljen v tem času spravljati hlevski gnoj ven na polje, naj ga navozi v večje kupe, naj ga dobro stlači in pokrije ob straneh in povrhu na gosto in popolnoma z zemljo, da se bolje ohrani in ne izgubi dragocenih rastlinskih redilnih snovi. — Začni pripravljati,

čistiti in odbirati semena za pomladansko setev. Ako nimaš dobrega domačega semena, skrbi že zdaj, da ga dobiš pravočasno. Pazi, da krompir ne zmrzne. V premrzli kleti ga pogrni z vrečami, slamnatimi odejami itd. Če krompir gnije, prebiraj ga večkrat in odstrani gnilega. Enako ravnaj tudi z repo in korejem. — Zimski čas je zelo primeren tudi za popravo raznega poljskega orodja.

Travišstvo: Kjer še ni zapadel sneg in niso zamrznila travniška tla, je sedaj najugodnejši čas branati s travniško brašno z mahom poraščene travnike in senožeti ali pa je dobro rastgati na njih mah z železnimi grabljami. Ves mah požabi, spravi ga iz travnika proč, uporabi ga za kompost ali pa za nastiljanje živini. Tudi za izboljšave in čiščenje gramovja in kamenja travnikov in senožeti

je zimski čas najpripravnejši. Na močvirnih in vlagi izpostavljenih travnikih in senožetih je izčistiti in, ako potrebno, tudi poglobiti in napraviti nove odtočne jarke. Thomasova žindra se še vedno lahko trosi po travnikih in senožetih.

Živnoreja: V premrzlih hlevih in svinjakih porabijo živali več krmskih rezidnih snovi za proizvodnjo in ohranitev telesne gorkote. Najprimernejša hlevska toplota za krave in prasiče, za teleta in pujske je pri 15 do 18° C. Konjem, mlademu govedu in ovcam prija tudi nekoliko nižja hlevska gorkota, ako je hlevski zrak suh in je ležišče dobro postlano. Da se lahko prepričamo o vsakokratni hlevski gorkoti, bi ne smel manjkati v hlevu ali svinjaku toplomer. Hlevski zrak bodi vedno svež in dober. Ako ni v hlevu prezračevalnih naprav, je treba parkrat na dan hlev dobro prezračiti z odpiranjem oken in vrat. Poleg zdravega čistega zraka privoščiti živini tudi dovolj svetlobe, ki more prihajati v hlev le skozi okna s prozornimi šipami, nikakor pa ne skozi okna, ki so zamašena s slamo ali celo z gnojem. — Za nadaljnjo rejo odbranih telet ne odstavljaj prezgodaj in prenašlo. Isto velja tudi za mlade prasičke. Da ostanejo krave dlje časa mlečne in da se okrepijo, jih je pripustiti zopet h biku, šele čez 2 do 3 mesece po otelitvi. Na kužnem katarju na spolovilih bolne krave je najprej lečiti in potem šele pripustiti. Ako se ti je vgnedila v hlev parkljevka in slinovka, drži in ravnaj se točno po navodilih živinozdravnika, da odpraviš to nadlogo čimprej zopet iz hleva. Vsem brejim živalim pokladaj le zdrava in močno brejim ne preveč obimovita krmila. Brejih kobil ne rabi več za pretežko vožnjo in pazi, da se ne premočijo in prehladijo. Ako imaš prasiče, ki jih nameravaš še opitati, pazi se s pitanjem. Perutnino imej le v suhem, pred mrazom zavarovanem prostoru. Tudi zavaruj perutnino dobro proti raznim njenim »prijateljem« (lisičca, kuna, dihur itd.).

Mlekarstvo: Ker se, posebno po Tol-

minskem, zakolje v tem času največ telet, je dana najlepša priložnost oskrbeti se s sirišniki za poznejše pripravlanje domačega sirišča. Strogo je paziti, da ni v kletih za sir premrzlo. Le v primerno topli kleti se more sir razvijati in zoreti. — Mleko krav, ki so obolele na slinovki in parkljevki, se rado sesede. Smetana se težko podeluje v mašlo. Da se kuga ne zanese z mlekom na ljudi in da se zabrani njeno razširjanje potom mleka, se mora mleko, ki je namenjeno za neposredni užitek, prekuhati ali razgrevati nekaj minut pri 85° C (pasterizirati).

Vinogradništvo: Prekopavamo zemljo za nove nasade, dovažamo gnoj in obrezujemo trte.

Kletarstvo: Pretakamo prvič vino, sačimo drožje in ga sušimo. Okna in vrata držimo zaprta in skrbimo, da bude v kleti toplo. Vinam, ki rujavijo, dodajamo že pred pretakanjem kalijummetabisulfit. Polne sode redno zalivajmo in prazne pa zakajajmo z žveplom.

Sadjarstvo. — Snažimo drevje mahu in lišaja z jekleno ščetko. Osnažimo drevje poškopimo z »antiparassitom«, ki je odlično sredstvo za zimsko pokončevanje raznih sadnih škodljivcev, glivic, mahu in lišaja.

Vrtnarstvo: Ako nismo naročili ali si nismo priskrbeli vrtnega semena že decembra, je treba, da to čimprej storimo. Čas je pripraviti zimске gredice za vzgojo zgodnjih sadik. V gredice lahko vsejemo v januarju že seme razne zgodnje zelenjave. Ob ugodnem vremenu prekopljimo vrt, ter ga pognojimo s hlevskim gnojem, kjer in kolikor je to potrebno. Tudi nove lehe za šparglje je dobro že zdaj izkopati.

Čebeloreja. — V tem mesecu v čebelnjaku ni dela, pač pa ima čebelar zdaj obilo časa na razpolago. Ta čas pa prav koristno izkoristi s tem, da napenja žico v okvirjih, popravlja stare banje in okvirje, ter čita strokovne knjige in časopise. Pripravi naj si vse orodje za poznejše delo.

Poročila

M. F.:

USTANOVITEV ZADRUŽNE MLEKARNE V LIGU.

Svoječasno sem poročal na tem mestu o splošnem gospodarskem položaju našega okraja. — Naglašal sem o glavnem pripomočku za ublažitev sedanje gospodarske krize, ki jo baš trdo občutimo, to je, da razširimo in pomnožimo našo živinorejo, za katero nam narava našega okraja nudi vse potrebne predpogoje.

Stejem si v prijetno dolžnost poročati v naslednjih vrsticah o važnem dogodku, ki vsekakor znači v tem pogledu znaten korak naprej.

Pred mesecem dni je namreč začela delovati v bližini Lige (nad Kanalom) združna mlekarina, ki je menda prva in edina na Kanalskem. — Ogleдал sem si celotno napravo in priznati moram, da dela čast svojim ustanoviteljem. — Zgradba, v kateri je nastanjena mlekarina, je popolnoma nova in nalašč zato sezidana, stroji novi in moderni. Prepričan sem se, da ustanovitelji niso pri ničemur

štedili, ne pri stavbi, niti pri notranji opremitvi, da so le zadostili najmodernejšim zahtevam določenega jej namena.

Posebno mi je ugajal vodovod, ki je napeljan v notranjščino stavbe in ki ne usahne tudi v najhujši suši, ter vzorna snaga, ki vlada pri celotnem obratovanju.

Že od prvega početka pa do udeležitve koristne ideje za ustanovitev te mlekarne sem večkrat opazil velike, skoraj bi rekel nepremagljive ovire; in star pregovor, ki pravi, da potrpežljivost in vztrajnost železne duri prebije, se je tukaj dobesedno vresničil, kar štejem v veliko moralno zaslugi zadružnikom.

Množina mleka, ki točasno dohaja v mlekarino, se razume, da ni velika. Upati pa je in želiti, da bi se tudi v tem pogledu napredovalo. — Dolžnost in korist vseh bližnjih živinorejcev zahteva, da pripomorejo k obstanku in rednemu delovanju te koristne naprave ter da z vsemi razpoložljivimi sredstvi dvignejo produkcijo mleka, za katero jim je dana ugodna prilika v plodonosno izkoriščanje.

Vprašanja in odgovori

Št. 1. — F. J. iz P. — *Vi pišete: Kaj naj napravim iz 5 hl črnine, ki sem jo držal preveč časa na tropinah? Vleče se, da j nekoliko na cik, radi tega sem jo že pretočil.*

Odgovor: Ciknjenega vina ni mogoče popraviti. Ustavi se lahko le nadaljevanje kisanja s tem, da se doda vinu 10 do 60 g kaliummetabisulfita na hl vina. Vi pa ste kisanje še pospešili, ker ste vino pretočili. Ako je sod le deloma napolnjen z vinom naj se prazni prostor v sodu zažvepla z asbestnimi žveplenimi trakci. Da bo sod zopet uporaben, ga morate dobro očistiti. V to svrhu izperite ga

z vrelo sodino vodo. Najboljše je, da sodo stresete v sod (1 kg na 5 l vode) in potem šele dolijete vrelo vodo. Sod naj se potem vali in preobrača, dokler ni ves les gorak in vroč. Po potrebi naj se dolije sodina voda v sod, da dosežete prej označeni učinek. Le po tem poslu morete biti gotovi, da so očetne glivice uničene. Sodina voda naj se potem izlije iz soda, vanj pa naj se natoči sveža in snažna voda. To naj se ponavlja, dokler ni voda popolnoma čista.

Št. 2. — F. J. iz P. — *Vi pišete: Ali se plača davek tudi od goveda, ki ni eno leto staro in ali od bika, ki nima še dve leti, le*

10 lir ali 35 lir? Ali je mogoče *dvakratno obdavčenje živine*?

Odgovor: Za predpis občinske davščine na živino je merodajen tozadevni pravilnik, ki ga mora skleniti starešinstvo in potrditi prefektura. V pravilniku je določena tudi tarifa za očmero davščine za posamezno vrsto živine. Nam pravilnik za Vašo občino ni znan. Pravilnik, ki velja za celo furlansko pokrajino in ki se ga morajo občine držati pri ustanovljanju občinskih pravilnikov, določa, da se teleta do enega leta proste vsake davščine na živino. Za bika pa smejo občine uvajati davščino do največ 35 (trideset in pet) lir na glavo. Dvakratno obdavčenje ni dopustno. Če so Vam bika dvakrat obdačili, pritožite se na občinsko davčno komisijo. — G.

Št. 3. — F. J. iz P. — Vi pišete: Imam lepega bika simodolske pasme, ali ga nisem predstavil, ker mi je bilo od nekod namignjeno, da bodo potrjeni biki le sive svičarske pasme. Ali smem tega bika spuščati na tuje krave, ne da bi imel kakšne sitnosti?

Odgovor: Vsak bik, ki se spušča v furl. pokrajini, mora biti potrjen od prist. komisije za licenciranje bikov. Ker so za l. 1924 redna pregled. bikov že končana, se morate obrniti na živinorejske komisije v Vidmu, ako hočete, da Vam bika na domu pregleda in potrdi. Natančneje še podatke dobite v tem pogledu v 8. številki lanskega »Gospodarskega vestnika«

na strani 148 v členu 8. Nam ni znano, da bi se biki simodolske pasme ne hoteli več potrditi. Za nadaljne informacije tozadevno se morate obrniti na g. Klavžarja Miltona, pokrajinskega živinorejskega nadzornika v Gorici, Via Trieste št. 43. — K.

Št. 4. — F. J. iz P. — Vi pišete: Rabil sem družinski list kot prilogo prošnji za kuhanje žganja. Naš župan me je zavrnil, češ, da naj se obrnem na župnijski urad. Ali je tako postopanje pravilno?

Odgovor: Po veljavnih predpisih so izdajali do 31. decembra 1923 družinske liste župnijski uradi, od takrat dalje pa županstva. Tako postopajo že povsod, kjer imajo le nekoliko urejeno občinsko pisarno. Sicer pa za take stvari ni nikjer župan merodajen, ampak tajnik, ki listina sestavi in jo potem predloži županu v podpis. Takih neumnosti od strani župana, nismo še slišali. Pritožite se na deželni upravni odbor, ki je poklican v takih slučajih nastopati mesto županstva. — G.

Št. 5. — D. L. iz G. K. — Vi pišete: Prosim Vas, da mi sporočite, kje bi lahko dobil mladega mrjasca. Želel bi kakšne velike vrste, zdravega plemena, v starosti od 7 do 10 tednov.

Odgovor: Zdravega mrjasca, večje ali manjše starosti, dobite lahko v Gorici. Obrnite se *nemudoma* na g. Klavžarja Miltona, pokrajinskega živinorejskega nadzornika v Gorici, Via Trieste št. 43. — G.

Gospodarski drobni ž

Prepovedani sejmi v Gorici. — Do nadaljnjega so v Gorici prepovedani trgi goveje živine, prasičev in drobnice. Vzrok: parkljevka in slinovka, ki razsaja v goriški okolici in v mestu.

Žrebanje nagrad za vloge pri poštni hranilnici. — Poštna hranilnica je razpisala razne nagrade za vlagatelje, s katerimi upa doseči večje hranilne vloge in pospeševati varčevanje v prvi vrsti med revnejšim slojem. Nagrad v skupnem znesku štirih milijonov lir je 1792, ki so

razdeljene: 32 po 25.000 lir, 50 po 10.000 lir, 160 po 5.000 lir, 350 po 2000 lir in 1200 po 1000 lir. — V pošteev pridejo vse knjižice, ki so dne 31. decembra 1923 presegale vlogo 2000 lir. Srečkanje se je začelo 30. decembra 1924. — Za leto 1924 je razpisano enako število nagrad.

Izseljeniške šole. — Glavno izseljeniško poverjeništvó se je odločilo ustanoviti na Goriškem več izseljeniških šol, med katerimi bi prišle v poštev za nas one v Gorici, v Krminu in pri Sv.

Luciji ob Soči. Vodstvo se poveri Zavodu za pospeševanje male obrti o Gorici, učili pa bodo priznani in izvežbani strokovnjaki. Pouk bo le praktičen. Učenci dobijo ob zaključku posebno spričevalo, ki jim kot izseljencem more prav mnogo koristiti. Otvoritev šol in pogoji za srejem se bodo v prizadetih krajih pravočasno razglasili.

Bivša avstréjska poštna hranilnica. — Vprašanje razdelitve imetja tega orjaškega denarnega zavoda ni še na čistem. Svoječasno so zmagujoče države zaplenile premoženje tega zavoda, do čim je naša država (in nekatere druge) pripravljena dvigniti zaplembo, se Francija, Anglija in Belgija temu branijo. V Rimu se vršijo sedaj med čehoslovaškimi, jugoslovanskimi in italijanskimi predstavniki pogajanja, kako bi se zadeva ugodno in čimprej razčistila.

Međnarodni usnjarski velesemenj se bo vršil v Milanu od 22. do 25. januarja 1925.

Naš izvoz in uvoz. — Od 1. januarja do 30. septembra 1924 je znašal uvoz v našo državo 13.787.000.000 lir, izvoz pa 9.774.000.000 lir. V istem času leta 1923 pa je bilo razmerje sledeče: uvoz 12.676.000.000 in izvoz 7.319.000.000 lir.

Novo podjetje »Agraria« se je ustanovilo v Gorici. Namerava se nečati z izvozom kmetijskih pridelkov in z na-

bavljanjem kmetijskih potrebščin. Obilo uspeha!

Vinske razstave v Milanu se naša pokrajina ni udeležila. Priglasili in poslali vzorce terana so le štirje vinorejci s Krasa, kar pa je kmetijski pokrajinski urad v Gorici smatral za premalenkostno. Krivda je torej na strani naših ljudi. In vendar je nujna potreba izrabiti vsako priliko, da seznanimo svet z našimi vini. To je naravno in na to moramo v bodočnosti vedno paziti. Reklame potrebujejo naša vina, a reklamo si moramo sami priskrbeti. Vsak posamezni vinogradnik je to dolžan. Tudi tukaj velja pregovor: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.

»Banca Adriatica v Trstu«. — Vprašanje, kako bo ta zavožena zadeva urejena, ni še rešeno. Ponudbe, ki jih banka stavi, so za upnike nesprejemljive. Odbor za zaščito interesov upnikov žuga, da bo predlagal konkurz in da nastopi z najstrožjimi sredstvi proti odgovornim upravnim svetnikom.

Olajšave za plačevanje davčnih zastankov v novih pokrajinah: je zadnje dni sklenil ministrski svet; kakšne so te olajšave pa danes ne moremo še poročati, ker niso bile razglašene.

Cena umetnim gnojilam se dviga. Vzrok je iskati v valutnih razmerah. Tudi modri galici cena raste.

† JERKIČ ANTON

V soboto, dne 13. decembra 1924, je zatisnil oči mož, ki se je od svojih mladih dni vneto udeleževal našega narodnega in gospodarskega življenja v Gorici. Blag mož, pošten mož starega kova, ki se je do poslednjih dni svojega življenja zvesto ravnal po geslu: »Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.«

Blagopokojnik je bil vnet in nesebičen čebelar. Svojih izkušenj na tem polju ni skrival in držal za se. Vesel je bil, ako je mogel s svojim znanjem pomagati in koristiti posebno čebelarjem-začetnikom. Bil je v svojih mladih letih marljiv in vešten odbornik pri raznih prosvetnih in gospodarskih organizacijah, in sedaj tudi delaven podpredsednik Slovenske čebelarke zadruge v Gorici.

Ohranimo blagemu možu časten spomin!

Listnica uredništva: M. F.: Vaše poročilo smo dobili prepozno za zadnjo številko. Priobčili smo je sedaj. Hvala in oglašajte se redno. Saj je v korist dobri stvari. — Vsled tehničnih ovir v tiskarni se je tudi današnja številka za par dni zakasnila. Naročniki naj blagovolijo oprostiti. — Gospode sotrudnike prosimo, da nam pošljejo svoje prispevke vsaj do 25. dne vsakega meseca. Le nujni članki pridejo po možnosti v poštev za naslednjo številko, če tudi bi pozneje dospeli v uredništvo. — Sotrudnike prosimo, da naj blagovolijo biti posebno pri praktičnih nasvetih, kolikor mogoče kratki in jedrnat. — *K. F. iz B.:* Vaš nasvet smo že danes upoštevali, le da tiskarski stroj nima bolj mastnih črk. V ostalem smo Vam prav hvaležni za pobudo. Se priporočamo. — *P. I. Š. V.:* Poglavlju »Vprašanja in odgovori« posvečamo prav posebno pažnjo. Lahko se obračate na nas s

katerokoli gospodarsko zadevo. Kdor želj odgovor v. pismu, naj priloži vprašanju znamke.

Listnica uprave: Knjigoveznica je pripravljena vezati lanski letnik »Gospodarskega vestnika« po znižani ceni, ako se oglasi več naročnikov. V vezanje določeni letnik naj se odda v naši upravi. Če komu manjkajo, imamo na razpolago še vse številke lanskega letnika, le tretje ni več. — Prosimo vse naročnike, ki so še v zastanku z naročnino, da izvršijo svojo dolžnost čimprej. Položnice razpošljemo prihodnje dni. — Naročnik, ki nam pridobi deset novih, dobi kot nagrado brezplačno letnik 1925 ali 1924. — Naš list prodajata v *Gorici:* Narodna knjigarna, Via Carducci in tobakarna Marc Via Seminario; v *Trstu:* Tržaška kmetijska družba Via Raffineria in knjigarna Štoka Via Milano. — Širite in priporočajte naš list.

Tržaška kmetijska družba v Trstu

Via Raffineria št. 7.

ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

poljska, vrtna in cvetlična semena; detelje: inkarnatno, domačo in lucerno; umetna gnojila: Tomaževo žlindro, superfosfat, kalijevo sol; klajno apno za živino, otrobi, debele in drobne, koruzo, koruzno moko, oves; kmetijsko orodje: pluge, šape okoličanske, istrske in kraške, štrpače, lopate, pipce (fovče) za zelenjavo, zalivalnike, železne grablje, gnojne vile, motike, škarje za obrezovanje trt in sadnega drevja, rafijo, trtno liče, med, razne druge gospodarske potrebščine.

Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Raffineria št. 7.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici

ima v svojem skladišču, nahajajočem se v ulici **Guosue Carducci** - prej Gosposka ulica — v **Gorici št. 6**, II. dvorišče, vedno na razpolago sledeče kmetijske potrebščine:

Amerikansko lepivo — Tree Sticky.

Kalijevo sol.

Modro galico.

Superfosfat, s 15/17 % v vodi raztopne fosforove kisline.

Tomaževo žlindro, zajamčeno z 18%.

Zveplo, ventilirano 85/95.

Zgodnji grah.

Na razpolago ima tudi nekaj vagonov zajamčene 18% Tomaževe žlindre, v vagonih po 120 kvintalov. Cena po dogovoru.

V zalogi ima tudi raznovrstna orala, grozdne sliskalnice in mline, gnojnične sesalke, brane in robkalnice za turšico. Živinozdravniško klajno apno. Na željo se priskrbijo tudi druge kmetijske potrebščine po jako zmernih cenah.